

KVALITETSDEKLARATION

Befolkningsstatistik

Ämnesområde

Befolkning

Statistikområde

Befolkningens sammansättning

Befolkningens storlek och förändringar

Produktkod

BE0101

Referenstid

31 december 1998 (befolkningens sammansättning och storlek)

1998 (befolkningens förändringar)

Statistikens kvalitet	3
1 Relevans	3
1.1 Ändamål och informationsbehov	3
1.1.1 Statistikens ändamål	3
1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov	3
1.2 Statistikens innehåll	4
1.2.1 Objekt och population	4
1.2.2 Variabler	4
1.2.3 Statistiska mått	5
1.2.4 Redovisningsgrupper	5
1.2.5 Referenstider	5
2 Tillförlitlighet	6
2.1 Tillförlitlighet totalt	6
2.2 Osäkerhetskällor	6
2.2.1 Urval	6
2.2.2 Ramtäckning	7
2.2.3 Mätning	8
2.2.4 Bortfall	8
2.2.5 Bearbetning	9
2.2.6 Modellantaganden	9
2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig	10
3 Aktualitet och punktlighet	10
3.1 Framställningstid	10
3.2 Frekvens	10
3.3 Punktlighet	10
4 Tillgänglighet och tydlighet	11
4.1 Tillgång till statistiken	11
4.2 Möjlighet till ytterligare statistik	11
4.3 Presentation	11
4.4 Dokumentation	11
5 Jämförbarhet och sam användbarhet	11
5.1 Jämförbarhet över tid	11
5.2 Jämförbarhet mellan grupper	13
5.3 Sam användbarhet i övrigt	14
5.4 Numerisk överensstämmelse	14
Allmänna uppgifter	14
A Klassificeringen Sveriges officiella statistik	14
B Sekretess och personuppgiftsbehandling	14
C Bevarande och gallring	15
D Uppgiftsskyldighet	15
E EU-reglering och internationell rapportering	15
F Historik	15
G Kontaktuppgifter	16
Bilaga 1: Viktiga målstorheter	17

Detta dokument avser referensåret 1998. Det är framtaget 2020, och innehåller den information som var känd 2020. Det innebär att vissa uppgifter kan saknas eller vara bristfälliga, vilket kan vara av betydelse för förståelsen av kvaliteten i statistiken.

Statistikens benämning i detta dokument är den som gällde när statistiken publicerades. Hänvisningar till lagrum görs till dåvarande lagstiftning. Kontaktinformation avser det som gällde när dokumentet publicerades.

Statistikens kvalitet

1 Relevans

1.1 Ändamål och informationsbehov

1.1.1 Statistikens ändamål

Statistiken syftar till att belysa folkmängdens storlek och förändringar i Sverige samt befolkningens sammansättning.

Befolkningsstatistiken utgör en viktig förutsättning för planerings- och utredningsarbete inom statliga och kommunala verksamheter. Vidare används statistiken för rapportering på internationell nivå till bl.a. EU:s statistiska organ Eurostat. Statistiken används också av näringslivet, forskare och allmänheten.

1.1.2 Statistikanvändares informationsbehov

Myndigheter behöver tillgång till väl avpassade planeringsunderlag avseende befolkningen och dess storlek och sammansättning. För demografiska ändamål är information om t.ex. dödlighet och fruktsamhet intressant. I första hand är det information avseende personer som är varaktigt boende i Sverige som efterfrågas.

Huvudsakliga användare är kommuner och landsting. Statistiken används bland annat vid beräkning av Generella statsbidrag och inomkommunal utjämnning för kommuner och landsting, som underlag vid planering av barnomsorg, skolor, äldreomsorg, bostadsbyggande samt för befolkningsprognoser. Befolkningsstatistiken används även för utredning och planering inom t.ex. Länsstyrelser, Socialstyrelsen, Riksförsäkringsverket och departement, samt för statliga utredningar.

Statistiken används också som planerings- och beslutsunderlag inom näringslivet, samt för forskning.

Att generellt uttala sig om allmänhetens informationsbehov är inte möjligt, men jämförelser av olika slag, mellan regioner och över tid, är exempel på vanligt förekommande användning.

1.2 Statistikens innehåll

Målstorheterna är främst av tre slag när det gäller befolkningen:

- Antalsuppgifter avseende befolkningen den 31 december 1998.
- Antal demografiska händelser avseende befolkningen under år 1998.
- Demografiska mått som tex, summerad fruktsamhet och dödstal avseende befolkningen under 1998. För medellivslängd avser måttet dels år 1998 men även femårsperioden 1994-1998.

För mer information om viktiga målstorheter och hur dessa är definierade, se bilaga 1.

1.2.1 Objekt och population

Befolkningsstatistikens viktigaste intressepopulationer är alla i Sverige varaktigt bosatta personer.

Målobjektet och observationsobjektet för befolkningsstatistiken är personer. Målpopulationen för 1998 års befolkningsstatistik utgörs av de personer som skulle ha varit folkbokförda i Sverige någon gång under 1998, om de lagar, förordningar och andra regler som gäller för folkbokföringen hade efterlevts utan fel¹.

1.2.2 Variabler

Nedan anges för befolkningsstatistiken viktiga målvariabler. Motsvarande observationsvariabler definieras utifrån uppgifter från Registret över totalbefolkningen (RTB). Även om mål- och observationsvariabler överensstämmer väl, föreligger en principiellt viktig skillnad: målvariablerna avser de förhållanden som skulle gälla om personer var korrekt folkbokförda enligt gällande regelverk, medan observationsvariablerna avser de förhållanden som faktiskt finns registrerade.

I stort gäller att variablernas definitioner framgår av benämningarna, men några kommentarer ges.

Kön och ålder. Observationsvariablerna härleds från personnumret.

Ålder 31 december 1998 mäts i år resp. dagar sedan födelsen.

Ålder vid demografiska händelser under 1998 som barnafödande, civilståndsförändring, flyttning, m.fl.; mäts i år resp. dagar sedan födelsen.

Flyttning under 1998. Observationsvariabeln härleds utifrån byte av adress i folkbokföringen.

Folkbokföringslän/kommun 31 december 1998 avser situationen den 31 december 1998. Observationsvariabeln avser län/kommun som inrymmer den fastighet där personen var folkbokförd 31 december 1998.

Födelseland, föräldrars födelseland anges enligt de statsrättsliga förhållanden som gällde vid födelsetidpunkten.

¹ Personer som befinner sig i landet utan uppehållsrätt, uppehållstillstånd eller motsvarande ingår inte i målpopulationen.

Invandring/utvandring under 1998 För att registreras som invandrare (immigrant) skall personen avse att bo i Sverige minst ett år. Analogt, för att registreras som utvandrare (emigrant) skall personen avse att bo utomlands under minst ett år. Observationsvariablerna speglar den in- och utvandring som kan härledas utifrån förändringar i folkbokföringen, oavsett vistelsetid i Sverige eller utlandet.

Invandringsår. Om en person invandrat till Sverige flera gånger är invandringsår året för senaste invandring.

Medborgarskap 31 dec 1998, medborgarskapsförändring under 1998 Medborgarskap ska i princip gälla vid tidpunkten existerande statsbildning. När det gäller statistiken över medborgarskapsbyten som publicerades år 1998 beräknades antalet tidigare medborgarskap för de som blev svenska medborgare under året. Det innebär att personer som hade mer än ett tidigare medborgarskap räknades en gång per medborgarskap.

1.2.3 Statistiska mått

Merparten av befolkningsstatistiken utgörs av statistikvärden avseende statistiska storheter av typerna total (med "antal" som vanligaste variant) och kvoter (med "andel", "medelvärden" och "risk" som vanliga varianter). Vissa storheter av typ fraktil (medianer och kvartiler) redovisas också. För mer information om viktiga målstorheter och hur dessa är definierade, se bilaga 1.

1.2.4 Redovisningsgrupper

Statistiken redovisas efter ett stort antal redovisningsgrupper. De viktigaste är kön, ålder, civilstånd, födelseland, medborgarskapsland, in-/utflyttningsland, län, kommun samt tidpunkt för olika händelser. Uppgifter om födda redovisas efter kön och egenskaper hos föräldrarna, t.ex. moderns ålder.

Officiell statistik redovisas på riks-, läns- eller kommunnivå.

Befolkningsstatistiken som avser förhållandena den 31 december 1998 redovisas enligt den indelning i administrativa områden som gäller från den 1 januari 1999. Befolkningsförändringarna under 1998 redovisas enligt den indelning i administrativa områden som gällde den 1 januari 1998.

1.2.5 Referenstider

Referenstidpunkten för statistik som avser befolkningsuppgifter är huvudsakligen den 31 december 1998.

För statistik som rör demografiska händelser, medelfolkmängd och livslängdstabeller är referensperioden år 1998².

² Femårig livslängdstabell har referensperiod 1994-1998.

2 Tillförlitlighet

2.1 Tillförlitlighet totalt

Statistiken baseras på uppgifter från RTB och bedöms allmänt vara mycket tillförlitlig. Att folkbokföringsuppgifterna används utbrett i samhället ökar sannolikheten för att fel i uppgifterna hittas och rättas. Vissa myndigheter har enligt förordning skyldighet att återrapportera fel i folkbokföringen. Personbevisen, som behövs t.ex. om man ska skaffa id-kort, ansöka om svenskt medborgarskap eller ansöka om skilsmässa och utfärdas av Riksskatteverket, kan ses som en viktig kontroll av tillförlitligheten i uppgifterna.

För RTB har kontrollundersökningar gjorts där man jämfört uppgifterna i RTB med Riksskatteverkets folkbokföringsdatabas. Dessa visar på att innehållet i folkbokföringen och RTB överensstämmer i mycket hög grad och att tillförlitligheten är god i RTB.

Det för *individstatistiken* enskilt största tillförlitlighetsproblemet orsakas av täckningsbrister som uppstår till följd av personer som är folkbokförda på en fastighet i vilken de inte bor. För personer faktiskt boende i Sverige kan detta resultera i täckningsbrister på regional nivå. Personer som ej längre är varaktigt boende i Sverige utgör dessutom i övertäckning på riksnivå. Övertäckningen uppgick till 0,1 procent av hela populationen enligt kontrollen i samband med folk- och bostadsräkningen 1985 (FoB 85). Räknat på del-populationen utländska medborgare var övertäckningen 1,0 procent för nordiska medborgare och 2,8 procent för övriga medborgarskap tillsammans.

I en studie från 1994 (Nilsson, Brister i folkbokföringen, PM, 1994) framförs hypotesen att övertäckningen bland utrikes födda kan vara så stor som 10 procent.

Befolkningsstatistiken är en totalundersökning och inga osäkerhetsintervall beräknas.

2.2 Osäkerhetskällor

Den enskilt främsta källan till osäkerhet är att brister i rapporteringen leder till att folkbokföringsuppgifterna inte perfekt speglar hur befolkningen borde vara folkbokförd enligt gällande regelverk. I huvudsak orsakas bristerna av att rapporteringsskyldiga, på grund av okunskap, underlåtenhet, senfärdighet, slarv, glömska eller andra skäl antingen avstår från att rapportera förändringar eller lämnar felaktiga uppgifter.

I det följande görs uppdelningen att rapporteringsbrister som leder till att RTB saknar personer som borde vara med i registret eller omfattar personer som inte borde vara med klassificeras som ramtäckningsbrister och hanteras under avsnitt 2.2.2 *Ramtäckning*. Rapporteringsbrister som leder till felaktiga variabelvärden hanteras under dels avsnitt 2.2.3 *Mätning* och dels avsnitt 2.2.6 *Modellantaganden*.

2.2.1 Urval

Befolkningsstatistiken är totalräknad och därmed inte behäftad med urvalsosäkerhet.

2.2.2 Ramtäckning

Individstatistik

Rampopulation för Befolkningsstatistiken är Sveriges folkbokförda befolkning enligt RTB.

Personer som borde vara folkbokförda men inte är det orsakar undertäckning, medan personer som är folkbokförda trots att de inte borde vara det orsakar övertäckning. Täckningsbristerna uppstår främst till följd av brister i rapportering avseende födselar, dödsfall, invandring och utvandring. På regional nivå orsakar brister i rapportering av flyttningar mellan olika regioner i Sverige täckningsproblem.

Brister i rapporteringen av dödsfall och utvandring resulterar i övertäckning. Dödsfall ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna.

Personer som utvandrar förorsakar övertäckning om utflyttning inte anmäls. Detta anses vara den största osäkerhetskällan i såväl RTB som befolkningsstatistiken och består av dessa grupper:

- Antalet personer som utvandrat men underlåtit att anmäla det till folkbokföringen.
- Antalet personer som avlidit eller utvandrat och för vilka händelsen korrekt kommer att anmälas till folkbokföringen, dock senare än fyra veckor efter referenstidpunkten.
- Antalet personer som inte uppfyllde vistelsetidskravet i folkbokföringslagen (SFS 1991:481, 3§).

Övertäckningen påverkar tillförlitligheten i statistik avseende medellivslängd efter födelseland. Övertäckningen medför att medelfolkmängden blir för hög vilket medför att skattade dödsrisker blir lägre än de faktiska dödsriskerna. Detta resulterar i sin tur i att den förväntade medellivslängden blir överskattad. Ju större övertäckningen är, desto större blir dess inverkan på de statistikvärden som produceras.

Brister i rapporteringen av födselar och invandring resulterar i undertäckning. Födselar ger upphov till mycket små problem beroende på de snabba rapporteringsrutinerna. För nyfödda uppskattas undertäckningen i observationsregistren vara cirka 0,1 procent av 0-åringarna.

Personer som flyttar till Sverige från utlandet blir registrerade som invandrade vid den tidpunkt då de folkbokförs. I vissa fall kan det gå en relativt lång tid mellan ankomsten till Sverige och folkbokföringstidpunkten. Under perioder med stor invandring tenderar de administrativa handläggningstiderna i varje enskilt fall att öka vilket leder till sena aviseringar till RTB.

Undertäckning uppstår också i de fall en person invandrar till Sverige och personen enligt gällande regelverk borde folkbokföra sig men avstår från att göra det. Det är även beroende på den relativt långa tiden mellan invandring och registreringstidpunkt. För de invandrare som fick sina beslut om uppehållstillstånd under 1996 var mediantiden från det att ansökan registrerats fram till folkbokföring 21 veckor. Därtill kommer polisens handläggningstid, om vars längd vi inte har någon uppgift. Uppgift om tidsskillnaden mellan invandring och registreringstidpunkt för nordiska

invandrare saknas men den är kortare eftersom nordbor kan bosätta sig i Sverige utan uppehållstillstånd.

Eftersom över- och undertäckningens storlek uppskattas till mindre än 1 procent vardera på totalnivån, bedöms ramtäckningens påverkan på tillförlitligheten vara mycket liten. För vissa redovisningsgrupper, t ex på regional nivå, kan dock påverkan vara något större.

2.2.3 Mätning

Uppgifterna till RTB hämtas från de externa folkbokföringsregistren som är administrativa till sin karaktär. Primärt är det Riksskatteverket som samlar in, mäter och registrerar uppgifterna. Insamlingen genomförs i fastställda rutiner och med hjälp av olika typer av formulär. Hur uppgiftsinsamlingen och dataregistreringen i praktiken går till framgår av den interna handbok i folkbokföring som används i arbetet på de lokala skattekontoren.

Eftersom en stor del av rapporteringen till folkbokföringssystemet sköts av barnmorskor, vigsselförrättare, domstolar eller läkare där rapporteringen är en del av arbetsuppgifterna kan man utgå från att sådana uppgifter rapporteras skyndsamt och med små mätfel. För variabler som beror av folkbokföringsuppgifter för vilka personerna själva är ansvariga för rapporteringen, t.ex. vid flyttning, är mätfelen sannolikt mer omfattande. Ett tydligt exempel är att bristande rapporteringen av utvandring orsakar övertäckning. Utöver ovanstående kan följande nämnas:

- Vissa observationsobjekt saknar uppgift om födelseland och/eller medborgarskap. För relationer som rör förälder-barn är täckningen bättre för inrikes födda än för utrikes födda. Detta beror på att barnet kan invandra ensamt eller om barnet invandrar i vuxen ålder så registreras inte föräldrarna.
- Vissa personer som är födda i Sverige saknar uppgift om födelselän.
- Födelseland avser normalt de statsrättsliga förhållanden som gällde vid födelseögonblicket, men uppgiften kan ha ändrats i efterhand om humanitära skäl åberopats.

Mätfelets exakta storlek är okänd, men bedöms av SCB ha liten påverkan på tillförlitligheten på total nivå. På regional nivå kan påverkan vara större.

2.2.4 Bortfall

Eftersom befolkningsstatistiken är registerbaserad, förekommer inget objektbortfall i egentlig mening. Förvisso finns det brister i observationsvariablerna som kan sägas orsakas av partiellt bortfall i de folkbokföringsuppgifter från vilka observationsvariablerna härleds, men detta blir för SCB ett mätproblem och beskrivs därför under avsnitt 2.2.3 *Mätning*.

2.2.5 Bearbetning

För Befolkningsstatistiken gäller att själva dataregistreringen sker vid de lokala skattemyndigheterna. Då uppgifterna bereds, dataregistreras och bearbetas inom folkbokföringen genomförs både manuella och maskinella kontroller som kan ge upphov till rättelser och korrigeringar.

När uppgifterna sedan aviserats till SCB granskas de i de olika skeden av bearbetningar som görs innan de godkänns för inläggning i RTB:s slutliga observationsregister.

Det finns inga särskilda studier gjorda över eventuella bearbetningsfel i Befolkningsstatistiken.

2.2.6 Modellantaganden

Demografiska mått

Många av de demografiska mått som används bygger på modellantaganden som är allmänt vedertagna bland befolkningsstatistiker. Det rör sig bland annat om antaganden om risktider, som i viss mån kan ha påverkan på tillförlitligheten om än liten.

Utjämning av dödsrisker i livslängdstabellerna

För utjämning av observerade dödsrisker i åldrarna 91 år och däröver har de i livslängdstabellerna använda dödsriskerna beräknats genom en utjämningsmetod utarbetad vid SCB (Martinelle, S (1987): A Generalized Perks Formula for Old Age Mortality, R&D Report, Statistics Sweden). Syftet är främst att bibehålla sambandet mellan ålder och dödlighet. De utjämnade dödsriskerna är densamma på riksnivå och regional nivå. På riksnivå påverkas tillförlitligheten för den beräknade medellivslängden för nyfödda marginellt. Påverkansgraden ökar med ökande ålder. På regional nivå är påverkansgraden något högre.

Giftermål och skilsmässor

Antalet giftermål baseras på antalet folkbokförda kvinnor som under år 1998 har registrerats som gift eller skild.

Medborgarskap/Medborgarskapsbyten

Den 1 juli 1979 ändrades medborgarskapslagstiftningen. Ändringen avser barn, vars far har utländskt medborgarskap och mor svenskt medborgarskap. Före den 1 juli 1979 blev dessa barn vid födseln utländska medborgare men blir nu svenska medborgare. Bestämmelsen att barn till svensk mor alltid blir svensk medborgare medför att barn vid födseln i större utsträckning än tidigare förvärvar dubbelt medborgarskap. Inom den svenska folkbokföringen registreras dock enbart det svenska medborgarskapet.

I befolkningsstatistiken redovisas endast ett medborgarskap per person, i enhetlighet med följande:

1. Prioriteringslista
 - 1.1. Sverige
 - 1.2. EES-land
 - 1.3. Land utanför EES med vilket Sverige har Socialförsäkringskonvention
 - 1.4. Övriga länder.
2. Vid samma prioritet väljs landet med det tidigaste medborgarskapsdatumet.
3. Vid samma medborgarskapsdatum väljs landet med det tidigaste rapporteringsdatumet från Riksskatteverket.
4. Vid samma rapporteringsdatum väljs länder i alfabetisk ordning.

Beräkningsmodellen antas ge en god tillförlitlighet vad det gäller den faktiska sammansättningen av personer med utländska medborgarskap.

När det gäller medborgarskapsbyten beräknas antalet tidigare medborgarskap. Det medför att personer som har två tidigare medborgarskap dubbelräknas. För år 1998 medförde det en överskattning av antalet personer som erhöll svenskt medborgarskap på 0,6 procent.

2.3 Preliminär statistik jämförd med slutlig

Preliminär statistik tas fram men denna kvalitetsdeklaration avser enbart den slutliga statistiken.

3 Aktualitet och punktlighet

3.1 Framställningstid

För Befolkningsstatistik gäller generellt att uppgifter kan redovisas ca 5–6 veckor efter mättidpunkten.

Det betyder att statistik per den 31 december framställs i början av februari året efter referensåret. Att inte statistiken framställs snabbare beror på att SCB vill invänta sena aviseringar. En avvägning mellan aktualitet och täckning har lett till beslutet att ta fram statistiken med en dryg månads eftersläpning.

Framställningstiden för publikationerna Befolkningsstatistik del 1-2 är två månader för del 3 fyra månader och för del 4 nio månader.

SM BE: Sveriges folkmängd 31 december 1998, preliminära uppgifter. Framställningstiden är cirka en månad.

3.2 Frekvens

Officiell statistik avseende år samt den 31 december redovisas årligen.

Statistiken baseras på uppgifter från Riksskatteverkets folkbokföringsregister som uppdateras löpande under året varefter uppgifter rapporteras till de lokala skattemyndigheterna. Rapportering av folkbokföringsuppgifter till SCB sker varje vardag.

3.3 Punktlighet

Statistik för 1998 publicerades i enlighet med gällande publiceringsplaner. Aktuella publiceringsplaner finns på SCB:s webbplats.

4 Tillgänglighet och tydlighet

4.1 Tillgång till statistiken

Befolkningsstatistik publiceras i publikationerna Befolkningsstatistik 1-2, 3 och 4, i Statistiska meddelanden och på SCB:s webbplats, dels på befolkningsstatistikens webbplats³, dels i Statistikdatabasen. Utöver detta publicerar Befolkningsstatistiken pressmeddelanden och artiklar. Svensk befolkningsstatistik återfinns också i *Nordisk statistisk årsbok*, Eurostats statistikdatabas⁴ och FN:s *Demographic yearbook*.

Under *Historisk statistik*⁵ ges åtkomst till befolkningsstatistik för åren 1720 och framåt.

4.2 Möjlighet till ytterligare statistik

I RTB finns detaljerade individuppgifter om exempelvis födelseland, medborgarskap och folkbokföringsfastighet.⁶ Det är därför möjligt att på uppdragsbasis få tillgång till mer detaljerad statistik än vad som publiceras på SCB:s webbplats. För att undvika risken att röja enskilda personer röjandekontrolleras materialet innan leverans av data. Enklare frågor om befolkningsstatistik kan även besvaras via telefon eller e-post utan kostnad.

4.3 Presentation

Befolkningsstatistiken presenteras i form av tabeller, diagram och text. I Statistikdatabasen redovisas ytterligare befolkningsstatistik i tidserier.

4.4 Dokumentation

Framställningen av statistiken beskrivs i *SCBDOK*. Detaljerad information om mikrodata finns beskrivet i *Statistikens detaljerade innehåll (MetaPlus)*. Båda dessa dokumentationer är tillgängliga på www.scb.se/BE0101, under rubriken *Dokumentation*.

Ytterligare beskrivningar finns under rubriken *Fördjupad information* på www.scb.se/BE0101.

5 Jämförbarhet och sammanvändbarhet

5.1 Jämförbarhet över tid

SCB:s bedömning är att överlag är jämförbarhet över tid god.

Uppgifterna i RTB-systemet levereras från det svenska folkbokföringssystemet och är därför beroende av de definitioner och regler som används där. Folkbokföringens innehåll har sedan år 1968, då RTB-systemet skapades, varit i stort sett oförändrat. Detta gäller även RTB-systemet som från starten förändrats i mycket liten omfattning. All befolkningsstatistik från SCB baseras fr.o.m. årsskiftet 1973/74 på RTB.

Från 1998 baseras statistik över folkmängd och befolkningsförändringar på alla aviseringar från folkbokföringsregistret som inkommit till SCB innan

³ www.scb.se/be0101

⁴ <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

⁵ [Äldre befolkningsstatistik](#) (hämtad 2020-04-01).

⁶ För mer information, se SCB:s mikrodataregister www.metadata.scb.se.

februari året efter referensåret. Före 1998 fanns flera bryttidpunkter. För preliminär statistik befolkningsstatistik ingick samtliga aviseringar som inkom till och med vecka 1 - 4 året efter referensåret. Bryttidpunkten för flyttningar var årsskiftet, vecka 13 för uppgifter om födda och döda och vecka 17 för civilståndsändringar och medborgarskapsbyten. Denna ändring påverkar jämförbarheten med tidigare år mycket marginellt.

I dokumentationen för långtidsarkivering av RTB-registren kan man hitta de skillnader som trots allt finns i variabeluppsättning och variabeldefinitioner. Nedan redovisas några viktiga förändringar som påverkat jämförbarheten över tid.

Civilståndsändringar

Lagstiftningen om skilsmässor ändrades den 1 januari 1974. I korthet innebar förändringarna bland annat att hemskillnadsåret ersattes med en betänketid på sex månader. Om makarna inte har några barn under 16 år och båda är överens om skilsmässan behövs ingen betänketid. Den kraftiga ökningen av antalet skilsmässor under 1974 och 1975 måste ses mot denna bakgrund.

År 1990 ändrades reglerna för änkepension. Många sammanboende ville då försäkra sig om rätten till änkepension, vilket ledde till en kraftig ökning av antalet gifta 1989. Närmare 60 procent av alla vigslar under 1989 inföll under december månad.

Folkbokföringens omorganisation

Den 1 juli 1991 övertog de lokala skattemyndigheterna ansvaret från pastorsämbetena för folkbokföringen på lokal nivå. Samtidigt med omorganisationen ersattes det gamla regelverket med en ny lagtext. Reglerna är ungefär desamma som gällde tidigare. En nyhet var emellertid att personer som är över 17 år och går på postgymnasial utbildning ska vara folkbokförda där de bor. Tidigare var det vanligt att dessa studerande var folkbokförda i föräldrahemmet. Den nya lagen har gradvis kommit att öka antalet flyttningar i åldrarna 19 till 24 år då studenterna i allt högre utsträckning har folkbokfört sig på studieorten. Folkökningen som redovisas efterföljande år kan för vissa kommuner delvis vara en effekt av den nya folkbokföringslagen.

Födda

Med dödfött barn avsågs år 1998 nyfödd som avlidit efter utgången av tjuugoåttonde havandeskapsveckan (eller, vid ovisshet om tiden, är minst 35 cm lång).

Till och med 1997 räknades nyfödda till asylsökande som födda i Sverige trots att föräldrarna inte var folkbokförda i Sverige. Detta förhållande ledde till att för höga fruktsamhetstal redovisats för kvinnor från några länder, främst från f.d. Jugoslavien. Från 1998 ingår bara födda barn i befolkningsstatistiken om modern eller fadern är folkbokförd.

Livslängd

I åldrarna 91 år och däröver har de i livslängdstabellerna använda dödsriskerna beräknats genom utjämning av observerade risker. T o m år 1986 baserades denna utjämning på Wittsteins formel. Eftersom metoden visade sig överskatta dödsriskerna i de högsta åldrarna har en ny utjämningsmetod utarbetats (Bakgrundsmaterial från Demografiska funktionen, 1987:1).

Indelningsändringar för län och kommun

Indelningsändringar för län och kommun försvårar statistikens jämförbarhet över tid. Se SCB:s webbplats för information om när och vilka ändringar som har genomförts, <https://www.scb.se/hitta-statistik/regional-statistik-och-kartor/regionala-indelningar/lan-och-kommuner/>.

Utvandring

Varje år genomför Skatteverket kontroller av personer vars hemvist varit okänd under en längre tid. Hittar man inte personen blir han/hon till slut avförd från folkbokföringsregistret och registrerad som utvandrad till landet "obefintlig" (förkortas ofta OB).

Under 1972/1973 gjordes en kontroll av folkbokföringen vilket resulterade i ökad utvandring.

Övrigt

I Statistikdatabasen finns ett antal tabeller som redovisar födda, döda och flyttningar efter ålder och kön på kommunnivå för åren 1968 och framåt. Dessa tabeller avser den kommunindelning som gällde i början av 1990-talet. För åren därefter innehåller tabellerna statistik för den indelning som gällde respektive år. Hanteringen som gjordes i mitten av 1990-talet medförde två problem. Det ena problemet är att de återskapade kommunindelningarna i vissa fall inte är helt korrekta. Det andra problemet är att statistiken baseras på det underlag som var tillgängligt på 1990-talet. Det medför att statistiken i dessa tabeller i statistikdatabasen över födda, döda och flyttningar inte överensstämmer med den officiella befolkningsstatistiken på riksnivå. Detta gäller främst statistikvärden avseende in- och utvandringar, som för vissa år är betydligt högre i kommuntabellen i Statistikdatabasen.

5.2 Jämförbarhet mellan grupper

Inom ramen för den svenska befolkningsstatistiken är grupper i allmänhet väl jämförbara, eftersom statistiken bygger på samma definitioner, metoder och källa.

Även om befolkningsstatistiken till stor del utgår från internationella standarder, finns det skillnader i definitioner, t.ex. vad gäller definition av varaktigt boende, och metoder som inverkar negativt på jämförbarheten mellan länder. I de nordiska länderna och ytterligare några länder baseras befolkningsstatistiken på register, men i de flesta länder baseras befolkningsstatistiken till stor del på folkräkningar som genomförs med ett intervall på fem eller tio år.

5.3 Samanvändbarhet i övrigt

Befolkningsstatistik används ofta som basinformation till andra undersökningar om individer. RTB utgör basen för Befolkningsstatistiken, används ofta som urvalsram och källa för demografisk bakgrundsinformation för individundersökningar. Statistik från dessa undersökningar blir därigenom delvis samordnade med befolkningsstatistiken. Dock kan det föreligga skillnader i populationsavgränsningar och referenstider.

5.4 Numerisk överensstämmelse

För befolkningsstatistik som avser en viss tidpunkt eller en specifik period är den numerisk överensstämmelse allmänt god. Dock gäller att befolkningens storlek per den 31 december år 1998 inte direkt kan beräknas utifrån befolkningens storlek per den 31 december 1997 och uppgifter om antalet under året födda, döda samt in- och utflyttningar (inkl. in- och utvandringar).

Händelser som rapporteras från Riksskatteverket som avser tidigare år än referensåret ingår nämligen inte i den officiella statistiken för 1998 avseende antalet födda, döda samt in- och utvandringar. Däremot ingår dessa händelser som underlag till statistiken över folkmängd. Detta redovisas som en justeringspost avseende den ingående folkmängden. Justeringsposten kan både bli positiv eller negativ beroende på vilka komponenter som har den största eftersläpningen.

Allmänna uppgifter

A Klassificeringen Sveriges officiella statistik

Statistiken utgör officiell statistik.

För statistik som ingår i Sveriges officiella statistik (SOS) gäller särskilda regler för kvalitet och tillgänglighet, se förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken, förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik samt Föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 § förordningen (1992:1668) om den officiella statistiken.

Den officiella statistiken skall dokumenteras, kvalitetsdeklarerar och hållas allmänt tillgänglig enligt föreskrifter som Statistiska centralbyrån meddelar. Förordning (1994:1108).

B Sekretess och personuppgiftsbehandling

I myndigheternas särskilda verksamhet för framställning av statistik gäller sekretess enligt 9 kap. 4 § sekretesslagen (1980:100).

Vid automatiserad behandling av personuppgifter gäller reglerna i personuppgiftslagen (1999:204) och datalagen (1973:289) för behandling som påbörjats före personuppgiftslagens ikraftträdande. På statistikområdet finns dessutom särskilda regler för personuppgiftsbehandling i lagen (1995:606) och förordningen (1995:1060) om vissa personregister för officiell statistik.

C Bevarande och gallring

Ett exemplar av samtliga trycksaker och elektroniska publikationer levereras till Kungliga biblioteket i form av pliktexemplar.

Årsskiftesversionen av RTB-registren finns årgångarna 1968–1997 långtidsarkiverade hos Riksarkivet. RTB gallras inte. Vissa register över befolkningsförändringar finns från och med 1961.

D Uppgiftsskyldighet

Skyldighet att lämna uppgifter till folkbokföringen regleras i folkbokföringslagen, SFS [1991:481](#), och enligt förordningen om den officiella statistiken, SFS [1992:1668](#), ska Riksskatteverket lämna de uppgifter som behövs för Befolkningsstatistiken till SCB.

Följande lagar och förordningar reglerar individens skyldighet att anmäla uppgifter till folkbokföringen samt Skatteverkets rätt och skyldighet att behandla folkbokföringsuppgifter; Folkbokföringslag (1991:481), samt Folkbokföringsförordning (1991:749).

E EU-reglering och internationell rapportering

Internationella rekommendationer finns för migrationsstatistiken.

Rekommendationer finns för migrationsstatistiken. SCB deltar i två arbetsgrupper, Working Group for Migration Statistics och Working Group for Demographic Statistics.

Utöver detta svarar befolkningsenheten på de tillfälliga förfrågningar som kommer från EU, FN eller andra organisationer. Förfrågningarna handlar dels om statistikuppgifter och dels om kvalitetsdeklarationer m.m.

F Historik

Tabellverket som senare kom att bli SCB bildades redan 1749. Befolkningsstatistik finns i princip sedan dess, om än inte i lika stor omfattning som idag. I början av 1900-talet beslutade man sig för att revidera statistiken från 1700- och 1800-talet. Den kanske viktigaste korrigeringen av den tidiga Befolkningsstatistiken var den korrigerings av folkmängden för åren 1750–1810 som Gustav Sundbärg gjorde i början av 1900-talet⁷. Korrigeringar gjordes också vad gäller statistik över kön, ålder och familjeställning som ofta saknades.

Stora delar av folkbokföringen datoriserades 1967 och med folkbokföringens register som grund inrättade SCB påföljande år ett registersystem som fick namnet RTB (Registret över totalbefolkningen). RTB omfattar information om befolkningen och dess förändringar och speglar innehållet i folkbokföringens register.

RTB-register finns tillgängliga för varje år från 1968 och framåt. Några register över befolkningsförändringar finns redan från 1961 och framåt. Från och med 1968 började man successivt att använda RTB-register för framställandet av Befolkningsstatistik från SCB. Innan dess baseras uppgifterna bl.a. på de

⁷ För mer information, se *Urval Skriftserie utgiven av statistiska centralbyrån nummer 3, Bevolkningsstatistik Schwedens 1750-1900* (SCB 1970).

summariska folkmängdsredogörelserna som pastorsämbetena sände till SCB.
Från och med årsskiftet 1973/74 baseras all befolkningsstatistik från SCB på RTB.

G Kontaktuppgifter

Statistikansvarig myndighet	Statistiska centralbyrån
Kontaktinformation	Enheten för befolkningsstatistik
E-post	befolkning@scb.se
Telefon	010-479 50 00

Bilaga 1: Viktiga målstorheter

Storheter av typ total

Folkmängd avser antal folkbokförda personer per 31 december 1998.

Befolkningsförändringen även kallad *folkökningen* är skillnaden mellan folkmängden vid årets början och slut.

Antal födda och antal döda under 1998. Den *naturliga folkökningen*, även kallat *födelseöverskottet*, är skillnaden mellan antal födda och döda.

Antal inflyttade och antal utflyttade mellan bestämda regioner under 1998.

Flyttningsöverskottet är skillnaden mellan antal in- och utflyttade. När regionen är Sverige handlar det om antal invandrare och antal utvandrare under 1998. Skillnader kallas *invandringsöverskott* under 1998.

Storheter av typ kvot (andel, medelvärde, risk, m.m.)

Medelfolkmängden är genomsnittet av folkmängden i början och slutet av året.

Demografiska storheter (mått) avseende födslar och fertilitet

Allmänna födelsetalet är kvoten mellan antalet födda under en period och medelfolkmängden.

Spädbarnsdödlighet avser antalet barn som dör före ett års ålder i förhållande till antalet levande födda barn under året.

Åldersspecifika fruktsamhetstal är antalet födda barn, av kvinnor i en viss ålder i relation till medelfolkmängden kvinnor i en motsvarande ålder. Åldersspecifika fruktsamhetstal skattas vanligtvis för kvinnor i åldern 15–49 år. Levande födda barn till kvinnor under 15 år räknas som om de fötts av 15-åringar. Levande födda barn till kvinnor äldre än 49 år räknas som om de fötts av 49-åringar.

Summerad fruktsamhet: Summan av de åldersspecifika fruktsamhetstalen. Talet visar hur många barn som en kvinna i genomsnitt skulle föda under sin fruktsamma period utifrån, den vid tidpunkten för beräkningen, gällande fruktsamheten.

Demografiska storheter (mått) avseende mortalitet

Allmänna dödstalet: Kvot mellan antalet dödsfall under en period och medelfolkmängden.

Åldersspecifika dödstal: Antalet avlidna i en viss ålder i relation till medelfolkmängden i denna ålder. Åldersspecifika dödstal för 0-åringar beräknas som antal döda 0-åringar under året i relation till antalet levande födda under året.

Åldersspecifika dödsrisker: Definieras som kvoten $q_x^t = D_x^t / (M_x^t + d_x^t)$, där

D_x^t är antalet dödsfall bland x-åringar under perioden t

M_x^t är risktiden (medelfolkmängden) i åldern x år under perioden t

d_x^t är antalet personer som under året uppnått åldern x år och därefter avlidit.

För 0-åringar bestäms dödsrisken enligt $q_0^t = D_0^t / F^t$, där F^t är antalet levande födda under perioden t .

Återstående medellivslängd och kvarlevande: Med kvarlevande vid åldern x , l_x , avses antalet individer bland 100 000 levande födda som vid aktuella dödsrisker beräknas uppnå åldern x år. Antalet 0-åringar bestäms till $l_0 = 100\,000$ och kvarlevande vid övriga åldersår definieras enligt

$$l_x = l_{x-1}(1 - q_{x-1})$$

där q_x betecknar dödsrisken för en x -åring.

Återstående medellivslängd utgörs av det antal år som i genomsnitt återstår att leva för en person i en viss bestämd ålder enligt den, vid tidpunkten för beräkningen, gällande dödligheten. Återstående medellivslängd vid födelsen kallas kortare för medellivslängd. Den återstående medellivslängden definieras som

$$e_x = \sum_{i=x}^w L_i / l_x$$

där $L_i = (l_i + l_{i+1})/2$ ("den genomlevda tiden i ettårsklass i ") och w betecknar den högsta ålder i hela år som antas kunna uppnås. Definitionen baseras på ett antagande om att antalet dödsfall i en åldersklass är jämnt fördelat. Under första levnadsåret är dock detta antagande inte tillämpligt, varför följande definition används:

$$L_0 = a_0 l_0 + (1 - a_0) l_1$$

där a_0 betecknar medelåldern för dem som dött under första levnadsåret.